

ניצוצי חיזוק ואמונה
מאוצר שיחותיו ומכתביו של הגאון הצדיק
רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א

מוגדל
לכבוד החג

המרבב החידו



'כל המרבה לספר ביציאת מצרים'

■ התפילה של אבותינו הק'

חירות הדיבור - דהיינו לשיח את כל הלב להשי"ת - זה היה התפילה אשר התפללו אבותינו מקדם, וכמו שאמר רביה"ק (שיחות הר"ן אות רכ"ט) בשם הרמב"ם (פ"א מהלכות תפילה ה"ד), שהאופן הראשון של תפילה היה **שהיו משיחים בכל יום להשי"ת מה שמונח על הלב! כל מה שצריכים! בין בגשמיות ובין ברוחניות!** זה היה אופן התפילה הראשון, ואחר שראו אנשי כנסת הגדולה שהתפילה נמצאת בגלות ואין אתנו יודע עד מה איך להתפלל, אז הם התקינו תפילה נשגבה עד מאוד 'גאר א הויכע תפילה', ברוח הקודש גבוה מאוד!

■ התחדשות בכל תפילה

והאר"י הק' אומר שכל תפילה מתקן תיקון נפלא בעולם, מה שמעולם לא היה עדיין תיקון כזה בעולם! **שום תפילה לא תיקנה תיקון של תפילת מנחה זו! של תפילת מעריב זו!**

זאת אומרת, שעל אף שנוסח התפילה מתוקן באופן שווה לכל התפילות, אך האמת היא שכל תפילה פועלת ומתקנת לעצמה מה שלא היה מקדם! **וממילא עלינו להתחדש בכל תפילה מחדש!**

ישנה אמרה: טרם שאני מוציא את המילה מפי אני בעל הבית עליה, אך אחר שכבר הוצאתיה מהפה הרי היא בעל הבית עלי!

והענין אינו רק בפרטיות, אלא גם כל העולם כולו מנהיג השי"ת כביכול כפי הדיבור של כלל ישראל! **כוח נורא כזה יש לדיבור! כל מה שנעשה בעולם אינו אלא באתערותא דלתתא!** מאז שאדם הראשון נברא - שהוא היה לכול מכל נשמות ישראל - לא נעשה שום דבר בלי תפילה, בלי דיבורים, בלי אמונה!

■ 'ושמן הגדול עלינו קראת'

דברים מבהילים כתב באלשי"ך הקדוש בספרו 'תורת משה' פרשת שמות (ה', ב', ד"ה מי ה' אשר אשמע בקולו) שהשי"ת נקרא 'אלקי ישראל' 'להורות היותו אלקי ישראל ביחוד'.

השי"ת שהוא הבורא המשגיח והמנהל את הכל פונה לעם בני ישראל ואומר להם: **'ישראל, אתם כל כך קרובים אלי שאני נקרא על שמכם 'אלקי ישראל' - איר זענט נאנט צו מיר!'**

וכל זה אינו רק בכלליות ישראל אלא גם בפרטיות כל אחד מישראל! כל אחד מאתנו יכול לומר 'אלקיני' ויכול לומר 'אלקי', וכמו שאומרים אחר תפילת שמו"ע 'אלקי נצור לשוני מרע וכו' ועוד כהנה, **כל אחד מישראל יכול לומר שהשי"ת הוא הרבש"ע שלו - אז דער אויבערשטער איז 'זיין' גאט!**

וזהו מאמר הכתוב (תהלים קמה, א) **"ארוממן אלקי המלך ואברכה שמך לעולם ועד"** - 'אלוקי המלך' היינו היחיד אומר להשי"ת, תמיד ארוממן ואברכה שמך!

■ 'עם זו יצאתי לי תהלתי יספרו'

ואכן זהו תכלית הבריאה של העולם **"עם זו יצאתי לי תהלתי יספרו"** (ישעיה מג, כא). וענין הברכה ותהילה יישאר תמיד אפילו לעולם הבא, ורש"י מסכת ברכות (סג ע"א) אומר הלשון: **"הנהיגו ברכותיו בעולם הזה כדי להיות רגילים לעולם הבא שכולו ארוך"**.

ורביה"ק (ליקוטי מוה"ר' נתינת תורה ב') מבאר בזה מאמר חז"ל (ויק"ר ט', ז) שאמרו 'כל הקרבנות בטלים וקרבתן תודה אינה בטלה', **שכל ההתקרבויות להשי"ת יהיו בטלים לעתיד, ורק ההתקרבות של תודה והודאה יישאר לעד ולנצח!**

ורבי נתן מביא מה שאמרו חז"ל (ברכות לב ע"ב): **'אמרה כנסת ישראל לפניו, רבש"ע הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך שמא לא תשכח לי מעשה העגל, אמר לה (ישעיה מט, ט"ז) 'גם אלה תשכחנה', אמרה לפניו, רבש"ע הואיל ויש שכחה לפני כסא כבודך שמא תשכח לי מעשה סיני אמר לה 'ואנכי לא אשכחך', והיינו דא"ר אלעזר א"ר אושעיא מאי דכתיב 'גם אלה תשכחנה' זה מעשה העגל, 'ואנכי לא אשכחך' זה מעשה סיני'**.

אומר רבי נתן, שכל אחד ואחד מישראל ידע נאמנה **שזה קאי על כל אחד ואחד!** והלימוד מדברי חז"ל אלו הוא, שעל האדם להתאמן ולעבוד את ה' כפי היכולת 'שלך' - **"רייס זין צון אויבערשטן וויפל דו קענסט!"** וסוף כל סוף תראה ותיווכח שהרע יבטל כאילו לא היה מעולם, ואילו הטוב ישאר על עמדו לעד!

■ 'לית רעותא טבא דאתאביד!'

ואיתא בזוה"ק (ה"ב קנ ע"ב): **'לית רעותא טבא דאתאביד!'** - אין שום רצון טוב שהולך לאיבוד! שום הכנעה להשי"ת אינה נאבדת! א בייג צום אויבערשטן ועוט קיינמאל נישט פארלוירן גיין!

ומיתאמרא בשם צדיקי קמאי (ראה תשואות חן פרשת צו בשם הבעש"ט הק' ז"ע) על הפסוק (תהלים פא, י') **"לא יהיה בך אל זר"** שהשי"ת לא יהיה זר אצלך - **דער אויבערשטער זאל נישט זיין ביי דיר פרעמד! הרי יש לך רבונו של עולם! כל איש ישראל יש לו רבונו של עולם!!**

והוא כביכול פונה אלינו ואומר (מלאכי א, ב) **"אֶהְבֶּתִי אֶתְכֶם אָמֵר ה'"** - וכל אחד צריך לדעת שזה נאמר על כל אחד ואחד ממש!! אפילו על הגרוע שבגרועים! כי החלק הטוב שנשאר תמיד ואינו נאבד לעולם - על זה נאמר **"אֶהְבֶּתִי אֶתְכֶם אָמֵר ה'"**.

■ ריבוי סיפור יצי"מ כסימן לחירות הדיבור

חז"ל התקינו לומר בהגדה: **'כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח'**, כי כאמור בפסח היה חירות הדיבור - הדיבור יצא מהגלות, לכן כאשר בא יו"ט פסח ואתה מרבה לספר ביציאת מצרים, הרי זה סימן שאכן יצאת ממצרים וזכית לחירות הדיבור, הדיבור יצא מהגלות, **'הרי זה משובח!'**

והרי זה אחד מהיסודות הגדולים של רביה"ק, 'שהאדם יפרש שיחתו לפני הקב"ה את כל אשר עם לבבו', וכמאמר הכתוב **'הרחב פיך' - דבר בהרחבה - רעד ברייט!** תרגיש אותו יתברך ודבר אליו כדבר איש אל רעהו!

וזהו אכן התפילה הנכונה תפילה מדאורייתא, אלא שאנשי כנסת הגדולה ראו שהדיבור נמצא בגלות הם התקינו נוסח וסדר התפילה, ובוודאי שהוא ברוח הקודש גבוה מאוד, אמנם התפילה של לשיח כל הלב להשי"ת נשארה תמיד אתנו, וכל הצדיקים עסקו בזה.

■ די שפראך דארף זיין אמונה!

אבי מורי ע"ה אמר לי פעם על מאמר הכתוב (דברים ו, ז) **"וְדַבַּרְתָּ בִּם בְּשַׁבְּתֶךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְכֶךָ וּבְקוֹמֶךָ"** שחז"ל אכן קיבלו ודרשו שזה קאי על לימוד התורה, שצריך תמיד בכל עת לעסוק בתורה, וכאשר כתב הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פ"א ה"י) שהאדם צריך ללמוד תמיד עד יום מותו, הוא אינו נפטר מלימוד התורה בשום זמן, וזהו אכן **'וְדַבַּרְתָּ בִּם בְּשַׁבְּתֶךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְכֶךָ וּבְקוֹמֶךָ'** תמיד.

אמנם - אמר אבי מורי ע"ה - הרי אמרו ז"ל (ברכות סג ע"א) שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, וממילא עפ"י פשט כתוב כך: **"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"**, ועל זה ממשיך הכתוב ואומר: **"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך"** ועל זה מסיימים לאמר: **"ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך"**, כלומר הדיבור שתדבר תמיד יהא דיבורי אמונה ואהבת ה' הכתובים בפרשה זו **"שמע ישראל וגו' - ואהבת את ה' אלקיך!"**

דהיינו הדיבור של בן ישראל צריך להיות תמיד בזה, **דער שפארך פון א איד דארף תמיד זיין אמונה!** בין בינו לבין חבירו ובין בינו לבין קונו!

ויעזור השי"ת שיתקיים בנו **'פתח פינו ויאירו דברינו'**, ונזכה להיות כלים ראויים לקבל הקדושה של החג הקדוש, והקדושה תישאר אתנו תמיד בכל עת, שנהיה קרובים ודבקים בהשי"ת תמיד!

פניני המועדים

פתגמין קדישין ומרגייתין טבין שנשמעו מפ"ק הגה"צ מוריני שליט"א בשעה של קורת רוח ובשבילי דאורחא

■ עצבות גורם לחוסר אמונה ובטחון

שאלו למוריני שליט"א: כשהאדם שרוי בעצבות האם זה בא מחוסר אמונה או מחוסר בטחון?

וענה מוריני שליט"א בחדוותא: **להיפך, העצבות גורם חוסר אמונה וחוסר בטחון**. כל אחד יש לו אמונה ובטחון, העצבות מטמטם את הראש... יש לפעמים עצבות שנגרם מכך שהאדם מרגיש רחוק מהש"ת, מזה בעצמו הוא נכנס לעצבות, מאידך יש דברים שהוא גם קרוב אליו יתברך, הוא מחזק את החלק שהוא רחוק, אדרבה שיחזק את החלק שהוא קרוב, אז הוא יראה... (ס"ג תצוה תשפ"ד לפ"ק)

■ 'מי שיש לו אמונה חייו חיים'

מוריני שליט"א דרש ברבים בלהבת אש קודש: רביה"ק אמר (שיחות הר"ן שיחה ג') **"מי שיש לו אמונה - חייו חיים"** והפשוט אינו שהוא סתם חי, אלא האדם שאינו מקושר להש"ת הוא באמת מנותק ממי החיים, והוא מת ממש, וחייו אינם אלא חיים של דמיון!

חיים שהאדם מרגיש האמונה הקדושה, אזי הוא חי, כיון שהוא דבוק ב'חי החיים'!

חוץ מהש"ת הכל מת!

'מי שיש לו אמונה חייו חיים' ולא רק הוא בעצמו חי, אלא הכל בסביבתו חי.

עס איז א נייע לעבן, א לעבעדיגע וועלט! [חיים חדשים הם, עולם חי!]

אם יש אמונה בהשגחה פרטית שהכל מאתו יתברך, הכל הכל מאתו יתברך, אזי ששים ושמים.

איך ציטער נישט פאר קיין איין זאך! [אין לי פחד ומורא מכלום!], יש בורא עולם והכל מאתו יתברך! **"אין עוד מלבדו!"**

(עצרת חג הפסח תש"ס לפ"ק)

■ איך מתחזקים עם אמונה למעשה

שאלו למוריני שליט"א: איך מתחזקים אכן עם אמונה למעשה, הרי עובר כ"כ הרבה על האדם?

וענה מוריני שליט"א: **מען זאגט תהלים** [אומרים תהלים], תהלים כולל הכל. בתהלים מונח הכל. **"אלע צובראכינע הערצער ליגט אין תהלים, און אלע גוטע תקוות ליגט אין תהלים"**, [כל הלבבות השבורים מונחים בתהלים, וכל התקוות הטובות נמצאים בתהלים] **"ס'איז ברוח הקודש פאר יעדן איינעם"** [זה ברוח הקודש לכל אחד] פשוטו כמשמעו, אלמלא כך זה לא היה נכנס התהלים כחלק מהכ"ד ספרים.

זהו ממש ברוח הקודש של דוד המלך, שהיה לו כאלו צרות מסוימות **שזהו ממש אידישע צרות** [הצרות של כלל ישראל], התפילות כללו את כל כלל ישראל ממש, כי הוא היה השורש של כל כלל ישראל, הוא הרי היה המלך של כלל ישראל. (ס"ג בא תשפ"ד לפ"ק)

לפזר הרבה על צדקה וחסד וממנו נתפשט בכל העולם, שנותנים בשפע לכל.

ועובדא ידענא שהלכו פעם עבור 'קמחא דפסחא', ובקשו מאחד עבור מצות לוי"ט, ענה האישי ואמר שעבור מצות לוי"ט, והוא נותן עבור טשאקלאד עבור ילדים לשמחת החג.

(שב"ק טהרה תשע"ד לפ"ק)

אמונה

■ אמונה הוא יחל

מוריני שליט"א אמר: לאחרונה נפל בדעתי פשוט חדש באמונה, כי הראשונים פלגי בזה, דהרמב"ן ס"ל דהאמונה הוא כגון אם אדם צריך עשירות שמאמין בה' שהוא המעשיר, וזה גורם שיהיה לו עשירות, מאידך גיסא יש אומרים שאמונה הוא שהכל מה שהש"ת הוא לטובה, וכן נקט החזו"א כידוע.

ועכשיו נפל פשוט בדעתי שאמונה הוא **"יחל" - מלשון "יחל ישראל אל ה'" האפן! האפן! נאר האפן צום אויבערשטן!** [ליחל! רק ליחל לה' על הכל!]. (ר"ה תשפ"ד לפ"ק)

איזה "שלוש עליכם" יקדמו את פניו מיד כאשר יבוא לעולם האמת... כי זהו העיקר, מה שירדנו לזה העולם, להכין את עצמינו כאן...

■ יותר אמונה יותר חיות דקדושה

בשיחה לחבורת אברכים 'נועם ה' אמר מוריני שליט"א: הרי מוטל עלינו לטכס כל מיני עצות ותחבולות שהמוח יהיה עסוק תמיד עם מחשבות קדושות, בפרט אז דעם רבינ'ס זאך איז דאך 'תכלית' [שענין רביה"ק הוא 'תכלית'], האדם מתכוונן תמיד בכל עת בהכנה לעלות לעולם העליון, **איזה "שלוש עליכם" יקדמו את פניו מיד כאשר יבוא לעולם האמת...** כי זהו העיקר מה שירדנו לזה העולם, להכין את עצמינו כאן, לשבר כל המניעות וכל בלבולי הדעת, **זיין קלאר אין אמונה מער און מער און מער** [להיות ברור ובהיר באמונה יותר ויותר], וככל שהאמונה בהירה אצל האדם, כך יש לו יותר חיות דקדושה, וקרובים אל הש"ת בעולם הבא. (ליל שישי לך תשפ"ד לפ"ק)

פסח

■ כאילו היום יצא ממצרים

מוריני שליט"א סיפר: שמעתי מאת הר"ר אלעזר ביי"ז"ל שהיה תלמיד להגאון המופלג רבי שמעון זעליכאווער זצ"ל המשגיח בישיבת חכמי לובלין, אשר כידוע היה א ידען מופלג בכל התורה כולה, כי פעם לפני חג הפסח מסר שיעור בענין יציאה ממ"ט שיער טומאה, והמחיש את הדבר כל כך, עד אשר היה הדבר מורגש ממש איך שיצאו ממ"ט שיער טומאה להיכנס לשערי הקדושה! (צפרא דשבתא שמיני תשע"ד לפ"ק)

■ המחלה של דורנו - העדר חיות

בקידושא רבא דרש מוריני שליט"א: הנה עומדים אנו בפרוס חג הפסח, וכל אחד רוצה קצת חיות בעת עריכת הסדר, כי חיות בעבודת השי"ת הרי הוא כאויר לנשימה, ובאמת המחלה של דורינו הוא העדר חיות, וזה ענין של המצורע אשר התרגום פירושו **'סגורא דנהורא'** דהיינו שנסגר מן האדם חיות בעבודת השי"ת, וע"כ יש לנו טומטום המוח והלב.

והעצה לזה הוא: **"טוב עי"ן והשתמשות במידת החסד, כי עי"ז יתעורר על האדם אורות וחסדים המביאים חיות עליו.**

ומבוא ב'שיחות הר"ן' בגודל מעלת השמחה, כי הרבה פעמים יש בני אדם שיש להם צער ועגמת נפש גדולים אבל אינם יכולים לספרם לאחרים, ובעת שרואין אדם שמח זה מחיה אותם. ורבינו מסיים שם **'ולהחיות אדם אינו דבר קטן'.**

ופעם ניגש אלי אחד אשר חלה בנפשו ל"ע, והתאונן לפני כי אף אחד אינו מדבר עמו, והיינו כי מחמת מצבו לא היה לבני אדם סבלנות לשמוע ממנו, והכרתי הצער שיש לו מזה, אכן זהו עבודה גדולה לשמח נשברי ונדכאי לב ולהוריד עצמו ולדבר עמם.

והרבה אנשים שוכחים מן מצות **"ואהבת לרעך כמוך"** **"ולא תנונו איש את עמותו"** אשר הם מצות עשה ול"ת דאורייתא, ושתי פעמים בהתורה נאמר 'לא תנונו', א' בשביל איסור אונאת ממון, ואחד בשביל איסור אונאת דברים, וכמה צריכין לזהר בזה, עס איז דא וואס מער זיינע ווערטער זענען שארפער אין יענעם, פרייעט ער זיך מער ה"י [פעמים שאדם עוד שמח כמה שדבריו חריפים ונוקבים נפש חבירו ה"י].

ואפשר לומר דקיום העולם כהיום הוא על שתי זכויות אלו, ריבוי לימוד התורה - כי ב"ה נתרבו הלומדים וכן הספרים שמאפשרים ללמוד, וכהיום גם ילד רך בשנים יכול ללמוד גמ' ולהבין בעצמו, וכן עבודת הצדקה והחסד נתרבה בימינו מאוד, ושמעתי מאבי מורי ע"ה שפעם לא נתנו צדקה אלא למי שלא היה לו לחם לאכול, והרה"ק מסאטמאר זי"ע המשיך ופתח דרך הצדקה הזה

נפשי בשאלתי

שאלות שעלו על שלחנא דמלכא

שאלה: מה יש לכוון בעת אכילת מצה ומרור?

תשובה: **לקיים מצוות בוראי! רחמנא אמר תקעו!**

*

שאלה: מי שאצל הסדר שלו מסובים פראסטע יהודים ואינם עורכים הסדר כדבעי, מהו רצון ה' בעת הזאת?

תשובה: **בימי בחרותי כאשר הייתי מהמסובים אצל מו"ר רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל זכורני האיך שהיה מתרגם את ההגדה אף לאנשים**

(ראה במדור 'פניני הסיפור'), **ועל אף שהיה מקובל ובעל השגה תירגם ההגדה בשפת אידיש לכולם, מען קען נישט וויסן ווי זיי וואלטן אויסגעקוקט אן דעם [אי אפשר לדעת האיך היו נראים בלי זה]. ובכל עת מצוא דארף ער זיין פארבינדן ביי די הגדה [צריך להתקשר בקשר כל שהוא להגדה], זיצן זיצט ער דא - און ער קען זיין ערגץ אנדערש [אה"נ שהוא יושב בין פראסטע מסובים אבל מוחו יכול להיות במקום אחר], און דער אויבערשטער וועט העלפן [והקב"ה יעזור].**

נ.ב. מכאן הקריאה יוצאת לכל אשר נפשו איותה להעלות שאלה על שולחן מלכים, לשלחו למכון ובס"ד יעלה ויבוא על שולחן מוריני שליט"א, והתשובות יתפרסמו במדור זה.

■ גאולה שאין אחריה גלות

ת"ב"ה יום ה' לסדר צו תשל"א פעה"ק ירושלים

מתוך ה'סדר צו מאכין' [להכין את הפסח] - נפל בדעתי כי כמו שפסח זכר ליציאת מצרים, כן הערבי פסחים הם זכר לשיעבוד מצרים. ולא דוקא ערב פסח, אלא כמעט רוב תקופות השנה, כידוע מר' אברהם ר' נחמניס', שרוב העיתים הם ימי ירידה (זה מרגישים רק ערליכע אידן).

וכידוע ממוהרנט"ל בלק"ה שיציאת מצרים היתה באיתערותא דלעילא, והריווח הוא שנוכל אחר כך, בנתינת התורה, להתאחד בו יתברך בכל העתים והמצבים המצרים שעוברים על כל אחד ואחד, וזה ע"י הנקודות הק' של התורה הקדושה, כי סוף כל סוף אחד מצטרף ומזדכך ע"י כל המיני גלויות שעברו על הכלל, והם גם עוברים על כל אחד בפרט כידוע.

ועיין בלק"ה בהלכות אונאה הל' ג' (ההלכה האחרונה בחו"מ ח"א), שמביא שם שיציאת מצרים שהיא תחילת הגאולה, הוא סוד משה רבינו ע"ה, ועיקר גמר הישועה הוא ע"י סוד דוד המלך ע"ה. וזאת היא ההתחזקות בהאיבערריאצער [המעברים] שעוברים על האדם אחר כל גאולה הראשונה, כלומר אחר כל הישועה רוחנית שהוא זוכה לראות מדי פעם (כי כן הדרך, שתחילת ההתעוררות היא מהשי"ת, אבל אחר כך צריך בעצמו להתחזק על מה שעובר עליו, כמו שאומרים העולם שמקודם יש בחינה של "מי יעלה בהר ה'" ואחר כך "ומי יקים במקום קדשו" (תהלים כד, ג'), שנזכה שתהיה קביעה וקיימא) ומי שבקי בסוד ההתחזקות של גאולת דוד, הרי הגיע לשערי הגאולה שאין אחריה גלות, שאינו מש מהשי"ת לעולם ועד.

חג כשר ושמח לך ולי ולכל ישראל, וישועת הכלל והפרט בגוף ונפש. באוות נפש הדו"ש וטובתך והצלחתך יעקב מאיר שכטער

■ ה"שהחיינו" של החג...

הפסח עבר עלינו בשמחה, ותודה לה' על כל פסח ופסח שחוטפים בזה העולם. ואע"פ שאנו כמו שאנו, אבל סוף כל סוף קיימנו המצוות היקרות התלויים בו באמונה, ונתכללנו בחג ה' אשר נחלנו, ומה רב טוב הצפון בחג הקדוש הזה, שנזכה ונחל' ונירש אותו, וזכר אני מהרה"צ ר' אברהם שטערניהארץ זצ"ל, שבשנותיו האחרונות הרבה לדבר בכל חג מה"שהחיינו" של החג, והפליג לדבר מהזכ"י שזכה להיות עוד יום טוב בזה העולם.

יעקב מאיר

■ 'בגלותי לגאלני'

תשכ"ט

אבי מורי (שליט"א) [זצ"ל] אמר לי כמה פעמים כמדומה בשם הרמב"ן ז"ע רעיון על מצות הזכרת יציאת מצרים בכל יום בבקר ובערב, כדי שכל אחד יכניס בלבו להאמין ולדעת שביד הקב"ה להושיעו ולהוציאו מהגלות מצרים שהוא

1. ספר אוסף מכתבים ח"א מתוך מכתב מ"ז.
2. ח"א מתוך מכתב ס"ח.
3. ח"א מתוך מכתב כ"ב.

בעצמו שר"י (כמו שאומרים בתפילת 'רבונו כל העולמים' אחר שלום עליכם בליל שבת 'ושוית' ה' לקראתי שתרחמיני עוד בגלותי לגאלני ולעורר לבי לאהבתך"). כי כל אחד מישראל כל מה שעובר עליו זה מרמז על צער מיוחד של גלות השכינה, בבחי' "עמו אַנְכִי בְּצָרָה" (תהלים צא, טו) כמובא בס' פט בלק"מ.

והן בגלות הנפש והן בגלות הגוף, כל אחד בכל מקום שהוא ואיך שהוא, וכל מה שעובר עליו וכל מה שנעשה עמו, הן באשמתו והן שלא באשמתו - כי לפעמים סובלים מגלגולים הקודמים - על כל זה צריך כל יהודי לידע בידעה חזקה וברורה שהשי"ת יכול להוציאו מגלותו בכל עת ורגע, והכל יתהפך לטובה גמורה, ומי שאמר "ויהי ערב" יאמר "ויהי בקר", וידחה החושך מפני האור.

כי בעת הירידה וקטנות המוחין, הכל חושך אצל האדם, ויכול ליפול ח"ו לפגם אמונה. וצריכים דייקא אז לחזק א"ע, שהגם שמוחו קטן וחלש, אבל אצל הבורא יתברך שמו נאמר "גם חִשְׁךָ לֹא יִחְשֶׁךְ מִמֶּךָ וְלֵילָה כִּיֹּם יֵאִיר כְּחִשְׁכֵּךָ כְּאֹרֶה" (תהלים קלט, יב). וזאת היא העבודה בעת הירידה בבחי' "אַמוּנַתְךָ בְּלֵילוֹת" (כמובא בס' לה לק"מ ח"א).

■ להמליכו וליחדו

ת"ב"ה יום ב' כ"ו ניסן תשל"ב פעה"ק ירושלים

ועיקר שבירת החושך, הוא על ידי בחינת התגלות הרצון המובא בסימן הנ"ל (סי' ד' תנינא) שזהו אור היו"ט, וכן הוא אור הצדיק והחכם דקדושה, שמקשר כל הרצונות לשורש הרצון, ובלשון פשוטה פירושו, שמגלה שכל הרצונות הנעשים בכל העולמות, וכל הטבעיים של כל הנבראים דומם צומח חי מדבר, וכן כל הנעשה בכל העולם הזה ובכל העולמות - הכל נעשה על ידי הרצון הפשוט העליון של הבורא יתברך ויתעלה.

וכפי מה שהאדם מרגיש את האמונה הקדושה הזאת, כן הוא מרגיש את שמחת יו"ט. וזהו ממש אור הצדיקים שצריך להרגיש תמיד. ואע"פ שלכאורה זאת היא אמונה פשוטה טהורה - מובן שיכולים להתעלות על ידי זה עד אין סוף. כי רביה"ק מביא (בתורה ד' ח"א) מהזהר (ח"ב דף פח) שמשם רבינו ע"ה יצאה נשמתו באור הדבקות של רעוא דרעיון, והיינו התגלות של הרצון שברצונות. וג' נסתלקו באור הזה; משה דוד ויוסף ע"ה (כמובא בזהר שם דף קנו ע"א).

וזה סוד כל הצרות ברוחניות ובגשמיות, וכל המיצרים שעברו על דוד המלך ע"ה מיום הוולדו, וכל זה היה כדי שימליך את השי"ת על כל הטבעיים, היינו שיושע מעל לדרך הטבע, שימליך את הבורא על כל אופני העולם, להמליכו ולייחדו שאין עוד מלבדו.

יעקב מאיר שכטער
בן ח'ל דינה

■ אף על פי שאינו כדאי

4. ח"ד מתוך מכתב רנ"ט.

ניצוץ אחד

ניצוץ קודש ממאמרי ומכתבי הגה"צ מורינו שליט"א

איזה תירוץ הוא 'עבדים היינו' על הטבילות שתי פעמים? אלא התירוץ הוא בזה גופא שאומרים 'עבדים היינו' - כי עבד אין מקשה קושיות!

שבשנותיו האחרונות הרבה לדבר בכל חג מה"שהחיינו" של החג, והפליג לדבר מהזכ"י שזכה להיות עוד יום טוב בזה העולם...

ת"ב"ה אור ליום ב' לסדר טהרות [ד' ניסן] תשל"ג ירושלים עיה"ק ת"ו בב"א

כמובן שאני כעת טרוד באין פנאי ויישוב הדעת להשיב כהלכה לאנ"שי הנחל הנובע. ויהי רצון שנטהר את כלי גופנו לקבל הארת החג הקדוש הבעל"ט. ואם שבכל יום מאיר פרצוף של ספירה עליונה והטוב השייך לזה היום כמובא בדבריו הק', מכל-שכן בשבתות וימים טובים.

וכימי צאתנו מארץ מצרים יראנו נפלאות - הגם שלא היו ראויים, שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא (מכילתא בשלח פ"ג ובזהר שמות סד ע"ב ועוד), כן יאיר פניו אלינו תמיד מעתה ועד עולם. יעקב מאיר בן ח'ל דינה שכטער

■ באור החג מרגישים אור הצדיקים

ת"ב"ה ניסן תשל"ג ירושלים עיה"ק ת"ו בב"א וכימי צאתנו ממצרים יראנו נפלאות, שנזכה להיות מוכשרים לקבל את הטוב המאיר בכל יום כמובא בזהר הק' (נשא דף קכג) "ולא תשכח יום דלית ביה טוב" (הובא בליקוטי מוהר"ן סי' פ"ד), ומכל-שכן הטוב המאיר בהימים הטובים, ובפרט בחג הקדוש הבעל"ט ולברכה.

חג ה'פסח' בגימטריא שם רבינו הק'. ועיין בס' קל"ה שבאור החג מרגישים את אור הצדיקים. וחג כשר ושמח, ונזכה בקרוב לגאולה שלימה להכלל והפרט בביאת גואל צדק במהרה במהרה. והנני דורש שלומך וטובתך והצלחתך בלב ונפש חפיצה יעקב מאיר שכטער

■ זכר לעבדות יש לרוב

לפני פסח תשל"ב ירושלים עיה"ק ת"ו בב"א זכר לעבדות יש לרוב - הרחמן יזכינו לחירות ונראה את עצמנו כאילו יצאנו ממצרים כמאמר חז"ל.

וחג כשר ושמח וישועה בכלל ובפרט ובפרטי פרטיות יעקב מאיר בן ח'ה דינה שכטער

■ מרור לאחר מצה

ת"ב"ה כ"ה ניסן תשמ"ו ירושלים ת"ו בב"א ראיתי פעם באיזה ספר מדוע הסדר הוא "פסח מצה ומרור", הלא מרירות השעבוד היתה קודם. והתירוץ, שהמרירות היא הכנה נפלאה לישועה, אבל בעת המרירות אזי ה"אנכי" בהעלם גדול [כלומר שנתעלם שהכל הוא מהאנכי] אבל בזמן הישועה, היינו אחר פסח ומצה דייקא אז רואים שכל המרור היה גם כן ישועה גמורה [לכן בליל הסדר הקפיד למנות את המרור לאחר פסח ומצה]. ותחזינה עינינו בישועתינו בקרוב, והנני דורש שלומך והצלחתך בלונ"ח.

5. ח"ג מתוך מכתב ק"פ.
6. ח"ג מתוך מכתב קפ"א.
7. ח"ד מתוך מכתב רנ"ח.
8. ח"ג מתוך מכתב ר"ג.

פניני הסיפור

מעשיות ועובדות מחכימות מאוצרו של מורינו הגה"צ שליט"א מסודר על פי נושאים

פסח

תהלים בעל פה מעומק דליבא, לבקש ולהתחנן על נפשו ליצהר ממשוהו חמץ, זה היה ההכנה שלו לפסח...
[סעודה שלישית פרשת בא האי שתא]
*

שמחה ביום טוב עצמו!

סיפר לי בחור אחד שהיה מתלווה תמיד אל האי צדיק וחסיד נשגב רבי אלי' ראטה זצ"ל (משב"ק הרה"ק רבי שלמה מזה"היל ז"ע) - אשר כידוע לא הניח זרע של קיימא, וכמה התפרקאות לא טובים עדו עליו בחייו רח"ל - שפעם בערבי פסחים יגע רבי אלי' ביגיעה עצומה ועבודה רבה לערוך את השולחן והכלים והנרות וכו' על ליל הסדר, ולמעשה בליל הסדר כשחזר מבית המדרש עם הבחור הלז הם נכנסו לבית, והנה הם רואים את השולחן הפוך על הרצפה, כל הכלים שבורים, הנרות שמן והיין שפוכים ומתערבים זה בזה, וכל טוב בידי נטנפנפ...
וסיפר לי אותו בחור כיצד ומה היה תגובתו של רבי אלי' באותו עת, הוא הלך לקרן זוית ואמר מעומקא דליבא: **רבש"ע! עס איז דא אזעלכע וואס האבן א טיש מיט קינדער און אייניקלך מיט איידעמער תלמידי חכמים, פרייען זיי זאך מיט א גוטן טיש** יש אנשים שיש להם ילדים ונכדים וחתנים ת"ח, הרי יש להם שמחה במה שיש להם צאצאים מסובים על שולחנם, **אנדערע האבן שיינע גוטע כלים פרייען זיי זאך מיט דעם** [אחרים יש להם כלים נאים ומתוקנים ושמחים עליהם], **אנדערע האבן שיינע נרות און פרייען זאך מיט דעם** [אחרים יש להם נרות טובים ושמחים באורם] - וכך מנה שאר הדברים - **איך האב גארנישט** [לי הרי אין לי כלום במה לשמוח]...
אבער איך האב דעם יום טוב אליין!
איך האב דעם יום טוב אליין! איך פריי זאך מיטן יום טוב אליין!
איך האב דעם יום טוב אליין! איך פריי זאך מיטן יום טוב אליין!
איך האב דעם יום טוב אליין! איך פריי זאך מיטן יום טוב אליין!
[יש לי היום טוב בעצמו! יש לי היום טוב בעצמו! ובכן אני שמח עם היום טוב עצמו!]
*

כאחד החסידים..

מורינו שליט"א כותב בכתביו (אוסף מכתבים מכתב צ"א):
"היה לי דוד בשם רבי שמואל תפלינסקי בנו של הרה"צ רבי נתנאל זצ"ל, היה עובד ה' כל ימיו, היתה לו הדרת פנים ומאור נשים מיוחד במינו, שכל הואוה ה' מתפעל מאד ממנו. וסיפר לי אבי זצ"ל שפעם הצליח רבי שמואל עם המצה שלו, שיצאה בהידור רב אחר כל החומרות שלו, ועם זאת שהיה מתנגד והיה שייך לעדת הפרושים שבירושלים הרגיש אבי מורי עליו בעת אכילתו התלהבות וחיות ממש **בעל-שם'סדיק'** (כמו מהיכל הבעש"ט ותלמיזו)." *****

שפוך חמתך אל הגוים

בשנת תש"ח בעת המלחמה עם הערבים למדתי בשיבת סלאנים, ועקב המחלמה לא היו שיירות מצויות מעיר העתיקה לשכונות החדשות, על כן נשארתי לשהות בירושלים החדשה, בו בזמן שאבי ומשפחתינו היו בירושלים העתיקה, כי לא היה במציאות לעבור מהתם להכא וכן להיפך.
בערבי פסחים בשנה ההיא הלכתי לגמ"ח של מו"ר הרה"צ רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל [שדר בשכונת לישיבת בית אברהם סלאנים] לסדר הענינים לצורך החג, כאשר ראה אותי הוא שאל אותי: אצל מי אתה מיסב בליל הסדר? עניתי לו שמסתמא רבי שלום נח (בעל נתיבות שלום) שיימש אז כראש ישיבת סלאנים] יסדר לי מקום להיות בליל הסדר, אמר לי רבי אשר זעליג: **די וועסט זיין ביי מיר אויף פסח'** [תהיה אצלי על פסח], וכך הוה.
הסדר אצלו היה באופן נעלה ומרומם מאוד, ועל אף שהיה מקובל גדול כידוע, הוא הקפיד ותירגם את ה'הגדה' בליל הסדר לכל המסובים בשפת האידיש, ולא דוקא לנשים אלא גם לאנשים.
מחזה הוד היה עת הגיעו לפיסקא של **'שפוך חמתך'**, אז הלך רבי אשר זעליג אל עבר הדלת ופתחו להווחה - היה זה מול שכונת הערבים 'שייך ג'ראח' אשר משם ירו הערבים על יושבי ציון בכל עת מצוא ובמשך כל אותו הלילה - ובלי שום פחד ומורא הוא פתח את הדלת על כל

'את נפשו הצלת'

אבי מורי (הרה"ח רבי דוד שכטער) זצ"ל היה עסקן גדול בכללות בכל מיני נושאים למען צורך הכלל, וגם בפרטיות דאג ופעל רבות, זכרתי ימים מקדם עת פעל ללא לאות בכל מאמצי כוחו להשיג אצל אנשי הממשלה (ה-אנגליים) 'אישוורי עליה' לבני חו"ל לעלות לא", כי לא היה באפשרי לעלות לא"י אלא עם אישור, ובני חו"ל באירופה חפשו כל הדרכים לעלות ולהציל את נפשם מהקומיניסטים והדייטש ימ"ש, וכמה פעמים ממש מסר את נפשו על זה להצלת הזולת.
שנה אחת בערבי פסחים היה טרוד מאוד בענין זה, וכאשר פנתה אליו אמי מורתי ע"ה בשאלה: מה יהיה עם פסח, הרי לא הונת עדיין כלום על יו"ט, הוא השיב: **אונז וועלן קויפן מצות ביי 'חכם שלוש' און יענער זאל געראטעוועט ווערן!** [אנו נקנה מצות ממאפיית חכם ספרדי אחד, על אף שאינם עולים בקנה אחד עם ההיודים שאנו מקפידים עליהם, והעיקר שנפשו של ההוא יצל!].
*

'מדקדק במצוות'

אבי מורי זצ"ל היה מדקדק במצוות ובענייני כשרות, ומכל מקום לא נהג עצמו בחומרות יתירות (עי' אוסף מכתבים ח"ב מכתב קל"ח), אמנם בפרטים מיוחדים היו לו חומרות והנהגות מחמירות, וכמו למשל בשנים ההם היה הסדר שהיו קונים את עלי החסא [למרוך] מהערבים, מה שהם היו קוצרים לבדם, אולם אבי ע"ה נשמר מזה, כי הערבים היו קוצרין את החסא במגל או במסר שאינו שמור ממשוהו חמץ או שאר איסור, והוא חשט שיש לחסא דין דבר חריץ (עי' או"ח ס' תמ"ג סעיף ח' ובנ"כ שם), ושלח אותי עם הגה"ח רבי שמואל שפירא זצ"ל בימי הערבי פסחים המוטרדים במקום צמיחת החסא שהיה לאחורי 'הר הביטי', וחתכו אותו במגל או מסר המיוחד לפסח.
עוד חומר מה היה לו בפסח שחשט על מצות שאינם אפויים לגמרי ממש, על כן בעת אפיית המצות בירר מכל המצות ולקח לעצמו את האפויים לגמרי כל צרכם.
*

'איך שהוא - הם שותים הד' כוסות...'

פעם כשהאריך מורינו שליט"א בענין הכנה לחג הפסח סיפר: בעת המחלוקת הגדולה על מוהר"נ ז"ע השתדלו המתנגדים ע"י הממשלה להכניס את הסנדלרים של הממשלה לעסוק במלאכתם בתוך ביתו, כמובן שזה גרם צער גדול ועגמת נפש רב לו ולמשפחתו, ובפרט בהתקרב ימי הפסח שממש לא היה באפשרותו לבער החמץ שנועשו על ידם ולהכין את עצמו ליו"ט, עכ"פ בערב פסח הם יצאו ותיכף התחיל מוהר"נ בהכנות לחג הקרב ובא. בליל פסח ערך מוהר"נ את הסדר הקדוש בהתעוררות גדולה ובהתלהבות דקדושה, אח"כ התחילו חלק מן המסובין לדבר אודות מה שעבר עליהם מן המתנגדים הרודפים ע"י הסנדלרים, תיכף השתיקם מוהר"נ ואמר: **'הלא איך שהוא הם מזרע ישראל ושותים הד' כוסות, הם אוכלים מצות ומקיימים שאר מצוות החג, על כן אל לנו לדבר ממעשיהם הלא טובים.'**
וסיום מורינו שליט"א: והרי זה לימוד עצום כיצד התנהג עם בני בלעיל אשר רדפו אותו עד חרמה רח"ל, ועכ"ל לא רצה לדבר מגנותם אלא ממעשיהם הטובים.
*

'בדיקת חמץ באמירת תהלים'

זקני רבי יעקב גדליה [שכטער] זצ"ל [אבי אבן] התגורר בעיר העתיקה, ובליל י"ד אחר בדיקת חמץ הוא ירד לכוותל המערבי והיה אומר כל ספר תהלים בעל פה, **'ס'אז געווען א גוטער בדיקת חמץ'** [זה היה בדיקת חמץ כמו שצריך].
זכורני שאמרתו פעם לאבי ע"ה בהתפעלות שיש אנשים הבודקים את החמץ כל הלילה, הוא שמע - 'ער האט דאס נישט אוועק געמאכט' [הוא לא ביטל הנהגה זו], אך הפטיר ואמר: **'ביי מין טאטע איז געווען אן אנדערער בדיקת חמץ'** [אצל אבי היה בדיקת חמץ אחר], **תיכף אחר הבדיקה הוא ירד לכוותל והיה אומר כל ספר**

רחבו ופתח ושאג בקול גדול מנהמות לבו הטהור **'שפוך חמתך אל הגוים וגו'.**
ודבר נפלא הנהיג רבי אשר זעליג בפזמון 'לך אף לך' - לומר **'לך גוים לך'**, כי אין מן הראוי להזכיר 'אף' כלפי הקב"ה [וכן הוא מנהג מורינו שליט"א].
*

בטוח בה'

תחת ידיו של רבי אשר זעליג היו תמיד כספים ומאכלים ושאר צרכים ששלחו אליו בכל עת מחו"ל, ובשנה ההיא על אף שהדרכים היו חתומים מלהכניס לירושלים שום דבר כי היו במצור ובמצוק, הוא השיג בדרך לא דרך א' טאץ פון צוויי הונדערט אייער' [תבנית של מאתיים ביצים] דבר אשר לא היה במצא באותו הפסח בירושלים, והטמין אותו על ארון הספרים, שיהיה לעצמו וכדי לחלקו לנצרכים לצורך יום טוב.
ובעת נקיון הבית לקראת החג טלטלה אשתו את הארון כדי לנקות מתחתיו, והטאץ [התבנית] נפל ארצה ונשברו כל הביצים, ונעשה הבלה בבית על גודל הפסד, **אך על רבי אשר זעליג לא היה ניכר כלום, כאילו לא היה, נפשו נשאה ברוגע כמקודם...**
*

קדושת יום' הסדר

לאבי מורי זצ"ל היה שכן מקובל גדול שהיה מפליג מאוד בקדושת ליל הסדר, כי אין לתאר את האורות הגדולים הנמשכים בזה הלילה בבתי כל ישראל, והיה אומר שקדושת זה הלילה נמשכת עד למחרת בלילה. ומונה בזכרוני שהיתה קבוצה של מקובלים בירושלים שהיו עושים חבורות לאחר סעודת החג של היום, להמשיך הקדושה והאורות הגדולים עד נעילת היום ובוא הלילה שלאחריו.
*

כיבוד אם דאורייתא...

מו"ר הרה"ק רבי יודאלעל מדזיקוב ז"ע סיפר לי מה שקיבל איש מפי איש שזקינו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ ז"ע הלך פעם לערוך הסדר אצל אמו, והיה כבודה שבנה הקדוש אוכל מקערה אחת עמה, וכיון שהיתה זקינה ולא היו לה שניים, היתה מניחה בתוך המרק של ה'בראשט' פירורי מצות וכן אכלה, והרה"ק מראפשיץ ז"ע הגיס עם הכף את פרורי המצות לצדי הקערה ואכל את המרק עצמו.
'אין ראפשיץ איז עס געווען פון די חמורות שבחמורות' [בראפשיץ היה ענין הזהירות משרייה חמורות שבחמורות] על כן שאלו אותו חסידו היתכן כדבר הזה? ענה להם הרה"ק מראפשיץ ז"ע: **'כיבוד אם איז א דאורייתא, געבראקאס איז א חומרא...'** [כיבוד אם הוא דאורייתא, ושרייה אינו אלא חומרא].
ומורינו שליט"א סיום: ספרתי סיפור זה לרב חשוב אחד מנכדי הרה"ק מצאנז ז"ע, ואמר לי שקשה לו להאמין בזה, אמנם כך סיפר לי רבי יודאלעל מה שקיבל איש מפי איש.
*

הבטחת 'היית איך שמח'

זכורני באחד השנים שכל מי שעלה לבקר את רבי יודאלעל הוא פנה אליו בשאלה ותמיהה רבת, וכי איך אפשר לצוות על אדם 'היית אך שמח'? איך אפשר לצוות להיות בשמחה אם במציאות הוא אינו בשמחה? והרי זה דבר המסור ללב. וכל מה שניסו לתרץ על זה לא מצאה חן בעיניו.
עד שאמרתיו לו לתרץ, כי באמת צריך עיון בפשטות הפסוקים דכתיב (דברים טז, יד-טו) **'ושמחת בחגך'** ושבו כתיב אח"כ **'והיית אך שמח'**, וקשה כפילת הלשון, ורש"י פירש: **'והיית אך שמח'**. לפי פשוטו אין זה לשון צווי אלא לשון הבטחה, על פי דבריו מתפרש שאינו לשון ציווי, אלא אם תשתדלו את שביכלתכם לקיים מצוות 'ושמחת בחגך' מה שתיקנו חז"ל בבשר ויין וכלים, ולנשים בבגדי צבעונים, וילידים בממתקים, אז הקב"ה מבטיח 'והיית אך שמח'.
כאשר שמע רבי יודאלעל דבריי אלה הוא סבר וקיבל ונחה דעתו.